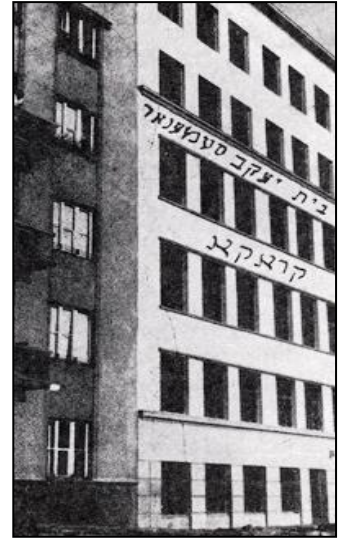

כוחה של תפילה

ר. פינקוסביץ

המחנך הדגול והבלתי נשכח ר' יהודה ליב אורליאן מתאר את דמותה של הגב' שרה שנירר לאחר פטירתה: הגברת שנירר אמנם נגשה לייסד את תנועת בית - יעקב בלי שתהיה לה תוכנית חינוכית מוגדרת מראש, אך בחייה האישיים היא גילמה את שיטת החינוך של בית - יעקב. בהמשך המאמר הוא מנתח את ההגדרה של "אשת חיל", בה תוארה אישיותה ועבודתה המופתית והמסורה למען הרעיון הנאצל של בית יעקב. אין באפשרותי במאמר מצומצם זה לחזור לתוך עומקו של המושג הנפלא הזה.

ישמשו, איפוא, השורות הבאות דחף להתעמקות ולהיזכרות על בית - יעקב בכלל ועל אישיותה של שרה שנירר בפרט.

המושגים "בית יעקב" ו"שרה שנירר" נתמזגו לאחד, בלי כל אפשרות להפריד ביניהם ולא רק לגבי העבר, אלא גם לעתיד קשורה תנועת בית - יעקב קשר בל ינתק עם שמה הבלתי נשכח של יוצרת התנועה - שרה שנירר.

שום בית ספר בית - יעקב אין לו קיום בלי "שיטת שרה שנירר". כי חשיבות רבה נודעת לגישה של המורות לחינוך הבנות. על מורת בית - יעקב קודם כל להיות חדורה באידיאלים

המושלמים של רעיון בית יעקב אשר קנה לו שם עולמי הודות לאישיותה הדגולה של שרה שנירר. כדי להבין את המושג החי של הרעיון הנעלה, הכרח ראשית כל להעמיד לדוגמה מוחשית את יוצרת התנועה שהערתה את נפשה למענה. תפקידה של המורה והמחנכת מבית - יעקב חייב להיות לקרב את מושגי התלמידות להבנת דרכה של אם התנועה. יש לנטוע בהן את האהבה העמוקה לתורה ולמצוות, לעורר בהן את התשוקה ללימודי יהדות, להכניסן לחובות היהודי בשטח הצדקה והחסד, מידות תרומיות שגברת שרה שנירר כל כך הצטיינה בהן. התכליות בחיי שרה שנירר צריכות להיות מורות דרך לדור הצעיר. חשיבות משנה לחינוך מושלם זה בזמננו אנו, שהסטיות מהמידות הנעלות שאבותינו נתברכו בהן, הן לצערנו מרובות.

אין ספק כי גם מבחינה פדגוגית יש תועלת מרובה במסירת עובדות ופרטים לחניכות בית - יעקב מחייה העשירים ומלאי תוכן של דמות נשית רבגונית זו.

חובה מוסרית מוטלת גם על מורות בית יעקב להפיץ את שמה של שרה שנירר בקרב התלמידות הצעירות. הרי שרה שנירר קשורה היתה בקשר אמיץ עם בית - יעקב, וכל ייעודה ותכליתה בחיים היא ראתה בשגשוג התנועה. היא מסרה את נפשה למען היצור האהוב והיקר שלה. העניקה לו מאהבתה ונאמנותה של אם מסורה.

נכון, היא הפכה לדמות היסטורית אלמותית הודות למפעל האנדרטי שהקימה. יצרה בפעלה המופלא דור - נשים מושרש. רשת נרחבת של בתי ספר בית - יעקב בכל ארצות התבל מהווים מצבת עד לזכרה.

בכל זאת אין גם לפסוח על יום השנה שלה, החל בכ"ו באדר. ביחוד השנה במלאות 25 שנים לפטירתה.

אך אין להנציח דוקא את זכרונה ע"י תליית תמונותיה בבתי ספר בית - יעקב. לא זו היתה משאלתה. כי כך אנו קוראים בצוואתה: **בשום בית ספר לא תהיה תמונתי - למען השם. כל חפצי רק שילדי יזכרוני תמיד בלבותיהן. וכל דבר הקשור בי יהיה שמור עמוק בזכרוני...** מכאן, שבצוואתה היא ציוותה לנו לנטוע בלבבות חניכות בית - יעקב את המידות התרומיות והנעלות שהנפטרת הגדולה ניחנה בהן, במקום להנציח את דמותה החיצונית.

כמה מעלות ומידות טובות אפשר לקשור בשמה ובאישיותה הדגולה!

גם תנועות בנות ונשי אגודת - ישראל יונקות את שרשיהן ממבועי בית - יעקב, ממנה צמחו להן כנפים ולמדו לעוף.

יום השנה של פטירת שרה שנירר ז"ל, בכ"ו באדר, צריך, איפוא, להיות גם בשבילן יום של התחזקות וחשבון הנפש. יש לנצל יום זה להתעוררות פנימית להשגת שלימות הכלל והיחיד. ואז בודאי אפשר יהיה לקוות לחישול דור נשים עם עתיד רוחני איתן.

שמה של שרה שנירר צריך לעורר למעשים של צדקה וחסד, שחייה היו מלאים וגדושים בהם. יש לטפח את הרעיון הנשגב של בית - יעקב ע"י עשייה ממשית בתיקון המידות. זה צריך להיות יסוד מוסד של תכנית הלימודים בבתי ספר בית - יעקב. מתפקידה של

הנהלת בית - יעקב בכל מקום ומקום להסב את תשומת לב המורות לתפקיד ראשוני זה בחינוך הבנות.

כדי להמחיש את גודל צדקתה של שרה שנירר אביא כאן עובדה אחת מהתנהגותה המופתית ביראת שמים:.

שרה שנירר בעת תפילתה.

חבל שלא ראוה כל אלה שממלאים בשבת, ראש חודש וימים נוראים את בתי הכנסת. היא היתה ההתגלמות של "כל עצמותי תאמרנה".

באיזה דחילו ורחימו היא ניגשה להתפלל! כל מחשבותיה היו מרוכזות בתפילות שנאמרו על ידיה בהתלהבות עצומה. אפשר היה למשש את יראת השמים שלה בעת ה"קדושה".

היה זה אחד החידושים ששרה שנירר הכניסה לתוך התנועה של בית - יעקב! הטלת החובה על הבחורה הדתית להתפלל שלוש פעמים ביום. חובה, שכידוע הוזנחה לא מעט בקרב החוגים הרחבים של היהדות החרדית, עד ליסוד בית - יעקב.

רעיונה של הגב' שרה שנירר היה, כי ע"י יחסה החיובי של בחורה לתפלה מתחשל עולמה היהודתי גם לאחר שהיא מתחנת עליה לקבל את ההשפעה של תפילה בציבור.

מתוך כך היא הכניסה אותנו בסוד התפלה וקבעה תפלה בציבור בסמינר. אך היא ראתה בתפלה גם את היעוד המוצק להתעוררות פנימית של הבת לקראת תפקידה בחיים. לא פעם היא אמרה לנו, כי אשה נשואה אינה חיבת בכל התפלות בגלל התפקידים המוטלים על האשה בחינוך הילדים וקיום חובת - המשפחה. אולם בחורה צעירה - שאני. הרי זמנה פנוי ועליה להשתדל להתפלל יום - יום בכוונה מרובה. היא לימדה אותנו פירוש התפלה בכל חום לבה. קבעה איתנו שיעורים לדיני תפלה ודינים אחרים. ציינה - חובת האשה והבת לדעת את מערכת הדינים הקשורים בקיום המצוות ששמירתן נמסרו לידיה.

צעירות היינו ולא יכולנו להגיע לאותה המדרגה ששרה שנירר הגיעה בעת תפילתה. רק לאחר שנים היינו מסוגלות להעריך את הנכס היקר שהיא מסרה לידנו ע"י תפלה בציבור בהשתתפותה. היא הכניסה לסמינר בקרקא את המשמעת הגרמנית ואת אש - החסידות הלוהטת.

באיזה רטט קודש היא דרכה על מפתן בית הכנסת, נשיקת המזווה שלה, ותפלותיה שנאמרו בכוונה רבה. במיוחד עמדה על אמירת "קדושה". דרשה מהבנות לא להחסיר אף "קדושה" במשך היום. ועד היום, רבות מאתנו שומרות במיוחד על ה"קדושה", מתוך יחס - כבוד למורתנו הדגולה.

כל מי שראה אותה בבית כנסת, בעמידתה ההכנעתית לפני השי"ת, נתרשם עמוקות מאשה נפלאה זו. כן, מתפלתה שפע זרם אדיר של יראת שמים. בשעה שהחזיקה בסידור ומלמלה את תפילות - הקודש, נשתפכה נהרה שמימית על פניה הזוהרים ומתוך עיניה השחורות היוקדות ניבט בשעה זו האושר הבלתי טבעי של אשה גדולה המבקשת ישועות לא בשבילה, אלא בשביל תלמידותיה ולכל עני ורש. אולי בהזדמנות זו יורשה לי גם להעיר שאותה חרדת - קודש שהיתה לגברת שרה שנירר בזמן התפלה צריכה לשמש דוגמה גם לנשים המבוגרות הבאות בשבתות ובחגים לבית הכנסת, ובמקום להאזין לתפלה ולהתפלל בכוונה, הן עוסקות בפטופט עם חברותיהן ומכירותיהן והופכות את עזרת הנשים לשוק...

לא פעם אני חושבת, כאשר אני מבקרת בבית כנסת, ורואה כיצד השיחות מפריעות לשמיעת השליח ציבור, ששרה שנירר היתה בודאי קוראת תגר ומתריעה על מנהג נפסד זה, הגורם להסח - הדעת של האשה המתפללת מהתכלית של הליכה לבית הכנסת.

ברי, כל אלו שנשמו לתוך קרבן את אויר בית - יעקב, חיבות לשמש דוגמה לנשים אחרות בשטח זה ועליהן להוכיח את המפריעות לתפלה, בעיקר בעת החזרת השי"ץ וקריאת התורה, על ייחס של אי כבוד מצדן לתפלה.

כי זו היתה אחת משיטותיה של שרה שנירר - להשפיע בהתנהגותה היא על החברה. שומה על חניכות בית - יעקב לשמור על ירושתה הרוחנית של האם הדגולה ע"י המשכת הקו שלה בטיפוח הערכים המוסריים הרוחניים של היהדות הצרופה.

עלינו, ממשיכות הרעיון של בית יעקב, ששרה שנירר בחייה הקצרים היתה התגלמותו המושלמת, לשמור על התחומים בין קודש לחול: להכניס בחיינו היום - יומיים את ההתעלות הנפשית, למען השרש בקרב ילדינו את החיבה העמוקה, לערכים תורניים ומוסריים, ששרה שנירר כה אהבה אותם מתוך יקוד לבה.

תלמידות שרה שנירר צריכות לשמש בהתנהגותן בין אדם למקום ובין אדם לחברו - דוגמה ומופת, בבית, ברחוב ובבית הכנסת, לנשים אחרות שמורשת בית יעקב אינה נהירה להן.